

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 17204/2024
04.09.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Соња Хаџи-Борјановић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа законски заступник Државно правобранилаштво Београд, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3005/23 од 27.03.2024. године, у седници одржаној 04.09.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3005/23 од 27.03.2024. године.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 3005/23 од 27.03.2024. године, одбијена је жалба тужиле, а жалба тужене усвојена и пресуда Основног суда у Новом Саду П 4750/2022 од 27.06.2023. године преиначена у усвајајућем делу одлуке о главној ствари и трошковима поступка, тако што је одбијен тужбени захтев да се тужена обавезе да тужилци на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности исплати 400.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате и тужилца обавезана да туженој надокнади трошкове првостепеног поступка од 31.500,00 динара; потврђена у одбијајућем делу одлуке о главној ствари за исплату накнаде штете преко досуђених 400.000,00 динара па до тражених 700.000,00 динара и за исплату законске затезне камате на износ парничних трошкова за период од пресуђења до извршности пресуде. Тужилца је обавезана да туженој надокнади трошкове жалбеног поступка од 27.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП која је учињена у поступку пред другостепеним судом, погрешне примене материјалног права и погрешно утврђеног чињеничног стања од стране другостепеног суда.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредби чланова 403. став 2. тачка 2. и 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23), Врховни суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а другостепени суд је на чињенично стање које је првостепени суд потпуно и правилно утврдио, правилно применио материјално право. Стога, нема битне повреде одредаба парничног поступка на коју је ревизијом указано.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца, рођена 1954. године се породила царским резом ..1990. године и родила женско дете на Клиници за гинекологију и акушерство у Новом Саду. Дете је одмах пребачено у Завод за превремено рођену децу у Београду и преминуло ...1990. године, о чему је тужилца добила потврду о смрти и отпремницу леша. Тужилца је након порођаја била у тешком здравственом стању, а на питање мужа везано за преузимања леша детета, обавештен је да такву обавезу нема. Тужилца је због нарушеног здравственог стања након порођаја лечена, у оквиру лечења дијагностикована јој је и депресија, за коју болест је користила терапију до 2000. године. По сазнању за постојање „Београдске групе родитеља несталих беба“, тужилца је препознала сличности са случајем смрти своје бебе, па је Јавном погребном предузећу и Клиници у Београду подносила захтеве за добијање информације где је њено дете сахрањено. Од јавног предузећа је добила одговор да оно не поседује податке о сахрани преминулог детета са презименом АА, а од медицинске установе одговор никада није добила. У току 2016. године код тужилце је сазрео утисак да тужена неће предузети ништа да расветли догађаје у вези са несталим бебама, па се 10.08.2016. године поново обратила неуропсихијатру, када је констатовано да се код ње враћа депресивно стање и од тада поново користи терапију. Тужилца је комплетну медицинску документацију 2002. године доставила Анкетном одбору за нестале бебе који је формиран при Народној скупштини Републике Србије, а извештај тог одбора усвојен је у Народној скупштини Републике Србије 05.06.2006. године. Државном тужиоцу је поднела кривичну пријаву против непознатих одговорних лица у Клиници за гинекологију и акушерство из Новог Сада и Заводу за превремено рођену децу из Београда, због кривичног дела одузимање малолетног лица из члана 116. став 2. у вези са ставом 1. Кривичног законика РС, али је решењем од 05.12.2018. године ова пријава одбачена због наступања застарелости гоњења. Дописима од 15.04.2019. године и 09.05.2019. године, тужилца се обраћала Влади РС, Комисији за испитивање поступања државних органа у расветљавању случајева нестале деце у Републици Србији, са захтевом да јој доставе информацију у вези са несталим бебама, али никакве информације није добила. Код тужилце постоји анксиозно-депресивни поремећај као продужена реакција на преживљени стрес, стање је трајно и она неће бити боље и поред лечења. Стално присутна напетост, нерасположење, безвољност, поремећај психичког здравља и асоцијација на наведене догађаје код ње умањују животну активност са психијатријске стране за 5%. Тужена је тужилци је због утврђене повреде права на породични живот, на основу одлуке суда исплатила правичну новчану накнаду.

Са полазиштем на наведене чињенице, првостепени суд на основу одредби члана 18. Устава Републике Србије, члана 13. Закона о евиденцијама у области здравствене заштите („Службени гласник СРС“ бр. 14/81 ... „Службени гласник РС“ бр.

... 101/05), члана 8. став 1. Европске конвенције о људским правима и основним слободама, члана 24. Повеље о људским и мањинским правима и грађанским слободама, чланова 154. и 200. Закона о облигационим односима, налази да континуирано пропусти тужене у погледу пружања информација о смрти детета тужиле утичу на душевне болове које тужила и даље трпи, јер нема сазнања о судбини детета, иако је за то показивала интересовање. Суд је становишта да је тужили повређено право на поштовање породичног живота услед ускраћивања информација везаних за њен породични живот, односно порођај и смрт детета, услед пропуста да јој се омогући да добије информације о обдукцији тела и узроку смрти, те да зна да ли је и где њено дете сахрањено. Повреда права на поштовање породичног живота и умањење животне активности тужиле за 5%, по становишту тог суда воде делимичном усвајању тужбеног захтева у висини од 400.000,00 динара. Одбијен је приговор литиспенденције, који је тужена истакла наводећи да је 09.08.2019. године истовремено са тужбом у предметној парници тужила поднела још једну тужбу за накнаду нематеријалне штете због повреде права на породични живот, пошто тужбени захтев у овој парници тужила заснива на чињеници о погоршаном здравственом стању. Одбијен је приговор застарелости потраживања, пошто је тужба поднета у року од три године (09.08.2019. године) од времена када се тужила поново обратила неуропсихијатру и због утврђених тегоба њој преписана терапија.

Другостепени суд прихвата као основ за одлуку о изјављеним жалбама утврђење првостепеног суда, коригујући у складу са наводима одговора на жалбу означавање правноснажне одлуке суда (као неспорне чињенице), по којој је тужили исплаћена правична новчана накнада због утврђене повреде права на породични живот. Наиме, по наводима тужиле одлука суда по којој је ова накнада исплаћена донета је у ванпарничном поступку у предмету Вишег суда у Новом Саду Р5 21/20, у складу са одредбама Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији („Службени гласник РС“ бр. 18/20). Имајући у виду да је правична накнада у смислу наведеног закона исплаћена, другостепени суд налази да је тужбени захтев у предметном спору у целости неоснован. По становишту тог суда, код утврђене хронологије догађаја од 1990. године, који су за резултат имали душевне болове тужиле, нема основа за закључак да постоји прекорачење, злоупотреба или погрешна примена датих овлашћења органа тужене којима се тужила обраћала након 2000. године, као основ одговорности тужене Републике Србије за штету по члану 172. став 1. Закона о облигационим односима. Другостепени суд констатује да тужена не може одговорати због евентуалних пропуста или неправилности у раду запослених у здравственим установама где се тужила породила, односно где је њена ћерка по доступним јавним исправама преминула. Прихвата разлоге првостепеног суда везане за неоснованост истакнутих приговора литиспенденције и застарелости потраживања.

По оцени Врховног суда, правилно је другостепени суд на утврђено чињенично стање применио материјално право.

Тужила је 09.08.2019. године покренула две парнице за накнаду нематеријалне штете. У тужбама су као штетне радње означени пропусти надлежних органа тужене да тужили пруже информације о истини поводом сахрањивања ћерке, коју је родила ...1990. године и која је, према упису у матичној књизи умрлих преминула ...1990. године. У судском поступку спроведеном у складу са Законом о утврђивању чињеница

о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији („Службени гласник РС“ бр. 18/20) тужили је заштићено право на породични живот. Досуђена накнада због утврђене повреде права њој је исплаћена. У предметном спору тужила захтев на накнаду штете за душевне болове због умањења животне активности заснива на истим штетним радњама органа тужене, указујући да постоји још један законски основ за досуду накнаде, пошто је 2016. године дошло до рецидива њене психијатријске болести од које се лечила до 2000. године.

Пошто је болест тужиле дијагностификована 1990. године из узрока који су претходили пропустима на којима тужила заснива деликтну одговорност тужене у предметној парници, правилно је другостепени суд нашао да напетост, нерасположење и безвољност који су последица изостале информације о узроку смрти тужилине ћерке по обдукцијском налазу и месту њене сахране, не стварају у околностима конкретног случаја самосталан основ за накнаду штете за душевне болове због умањења животне активности.

Тужили је у складу са посебним законом исплаћена правична накнада због трпљења која конзумирају сва негативна осећања везана за неизвесност о истини где се дете налази, у конкретном случају нема околности које би указивале да је због незаконитог и неправилног рада органа тужене формиран посебан основ за накнаду штете за душевне болове због умањења животне активности по члану 200. Закона о облигационим односима, па би се по оцени Врховног суда кумулирањем накнада за утврђена трпљења погодновало циљевима који нису спојиви са правном природом и сврхом којој ова грађанскоправна санкција служи.

Из наведених разлога, на основу члана 390. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић